

שיעור יומי ליום ראשון כ"ג מרחשון ושנים מקרא ואחד תרגום - כה - פרשת תולדות

ולא בימות הגשמים (ש"י ע"ז יא). ושני לאמים. אין לאם אלא מלכות. ממעיף יפרדו. מן המעים הם נפרדים, זה לרשעו וזה לתמו. מלאם יאמץ. לא ישוּו בגדלה, כשזה קם זה נופל. וכן הוא אומר: (יחזקאל כו) "אמלאה החרבה", לא נתמלאה צור אלא מחרבנה של ירושלים.

(כד) וימלאו ימיה ללדת והנה תומם בבטנה: כד ושלמו יומהא למילד והא תימינן במעהא:

ש"י וימלאו ימיה. אבל בתמר כתיב: "ויהי בעת לדתה", שלא מלאו ימיה כי לז' חדשים ילדתם. והנה תומם. חסר, ובתמר "תאומים" מלא, לפי ששניהם צדיקים, אבל כאן אחד צדיק ואחד רשע.

(כה) ויצא הראשון אדמוני בלו באדרת שער ויקראו שמו עשו: כה ונפק קדמאה סמוק בלה בגלים (נ"א ככלן) דשער וקרו שמה עשו:

ש"י אדמוני. סימן הוא שיהא שופך דמים (בראשית רבה). בלו באדרת שער. מלא שער, כטלית של צמר המלאה שער, פלוקיר"א בלע"ז. ויקראו שמו עשו. הכל קראו לו כן, לפי שהיה נעשה ונגמר בשערו כפן שנים הרבה.

פירוש אשל אברהם - הרב אלאשילי

ראה גם רש"י שם. והנה תומם - חסר - אל"ף וי"ד. ובתמר - לקמן שם. "תאומים" מלא, לפי ששניהם צדיקים, אבל כאן אחד צדיק ואחד רשע - ראה גם רש"י שם. הטעם שרש"י עומד כאן על השינויים שבין הלשונות האמורים בלידת רבקה ובלידת תמר (שנכתב לקמן). יש לומר משום שעל-ידי כך התבארו שאלות העולות כאן: א) למה לא קיצר הקדוש-ברוך-הוא את עיבורה של רבקה שהיה מתוך צער גדול, ולא סיבב שתלד לשבעה חדשים כמו בתמר, ב) למה נאמר כאן "והנה תומם בבטנה", לאחר שכבר נאמר לה "שני גוים בבטנך". ועל כך מבאר רש"י שמשום כך כתבה כאן התורה "והנה תומים בבטנה", כדי שנבין למה "וימלאו ימיה ללדת", שפיון שאחד מבניה היה רשע, לא זכתה לכך שיוקל לה צער ההריון, אלא ילדה לתשעה חדשים (הרב). תורה כה

(כז) אדמוני - סימן הוא שיהא שופך דמים - כי אם לא כן, מה בא להשמיענו בזה שהיה "אדמוני" (רא"ם ונ"א).

בלו באדרת שער - מלא - והו פירוש "בלו".

שער כטלית של צמר המלאה שער - כלומר, "באדרת שער" אין פירושו

ולא "נצא" (נ"א). וראה רש"י לקמן פסוק כז. זה לרשעו וזה לתמו - בדלעיל ברש"י פסוק כב. וזה מענה מדוע מתרוצצים הבנים בקרבה (משכיל לדוד). מלאם יאמץ - לא ישוּו בגדלה, כשזה קם זה נופל - ראה גם רש"י פסחים מב, ב: "כשעשו גבור - יעקב חלש, אין מלכות שניהם מתקים יחד". והו הפירוש "ולאום מלאום יאמץ", שלאום אחד יאמץ ויתחזק מנפילתו של הלאום האחר, שהמ"ם של "מלאום יאמץ", אין הכונה שיתחזק יותר ממנו, אלא שיתחזק מהלאום עצמו, כלומר, מנפילתו, ועל כך מביא הוכחה מהפסוק "אמלאה החרבה" (רא"ם).

וכן הוא אומר - יחזקאל כו, ב. "אמלאה החרבה" - ותחלת הפסוק: "וען אשר אמרה צור על ירושלים.. אמלאה החרבה", וברש"י שם: "אתמלא אני מן העיר ירושלים החרבה".

לא נתמלאה צור - מאדום היא (רש"י פסחים מב, ב). אלא מחרבנה של ירושלים - פסחים שם. תורה כד

(כד) וימלאו ימיה - אבל בתמר כתיב - לקמן לח, כו.

"ויהי בעת לדתה", שלא מלאו ימיה, כי לשבעה חדשים ילדתם -

וזה בא מיעקב (רש"י ע"ז יא, א). והם היו יחד באותה תקופה ובאותו מקום, על-דרך יעקב ועשו שהיו ביחד, ולכן הרמו עליהם דוקא (מהרש"א שם). ואולי בא לרמוז בזה לנחמה, שבעוד יעקב ועשו היו מריבים ביניהם, הרי שאנטוניוס ורבי חיו בשלום ובחברות זה עם זה, ולשניהם לא היה חסר כלום בעולם הזה.

שלא פסקו מעל שלהנם לא צנון ולא חורת - חסה (רש"י ברכות נו, א).

לא בימות החמה ולא בימות הגשמים - אף שדרך כלל אינם מצויים בימות הגשמים (מהרש"א שם), וזה מראה על רחבות הנהגתם שהיתה בעשירות וגדולה.

ושני לאמים - אין לאום אלא מלכות - ומתרגמינן: "ומלכו ממלכו", ועוד, "יאמץ" לא שוף אלא במלכות (רש"י ע"ז ב, רע"ב).

ממעייף יפרדו - מן המעים - והו הפירוש "ממעייף", שהמ"ם מורה על ההתחלה הזמנית, ולכן כתב "מן המעים" (סתם). כי הדגש הוא כאן הוא על המעים עצמם, ולא על מעיה של רבקה (רא"ם).

הם נפרדים - עוד בהיותם במעים טרם צאתם לאויר העולם הם נפרדים בדרךכם, ואף שנכתב "יפרדו" בלשון עתיד, פירושו "נפרדים" בלשון הנהגה (רא"ם). ומדיק פן מזה שנאמר "יפרדו"